

interfectores) & Esau primogenita pollicitus b; & Saul filium occidere sub juramento volens c, quod exaggrat Chryl. d & Jephthae de quo idem g quanto magis Deum qui nihil temere jurare potest d. Jurare Dominum notat Ambrosius g, qui jurare vult, quia Sacramenti eum sui poenitere non potest, & solus fecerat jurat, quia saltem non potest, inquit August. b. Adde solum iustum/seculum non potest, quia non immodeice irascitur. Ut idcirco oportet: statim praeteritum juramento abstinere. Si intravit in requiem meam. Hier. si veniens, Paraphrasies addit, in requiem saeculari mei. Graece est requiescere, & secum alios inducere, quod patrum refert. Offendimus Pl. 88, i particulari, si adhiberi juramentis praecipue execratoris & imprecatoris, atque per apostrophen siue reiterationem tubitelligit, si hoc accidet, se nisi peribit veniat. Quod valet ad exprimendam voluntatem, ne contingat quod quam juramento negatur futurum. Saltem constat eam particulam negationis ulum habere. In Epist. ad Hebr. x interpretes Syrus per negationem reddidit sententiam: & Paulus I lipse per eandem explicavit; quibus autem juravit non introire in requiem istam, nisi illis, qui increduli fuerunt? Requiem suam intelligit Deus terram promissam, & in ea templum ubi peregrinans populus tandem conquietetur, & ipse qui terram populo paraverat, defendens etiam quodammodo peregrinari, in aca confisteret fixa in sede, & sabbato ac festo coeleter per otium a populo. In Pl. 13. m David vocans Deum, canit, surge Domine in requiem tuam, tu, & arca sanctificationis tuae. Hebr. fortitudinis tua. Paulus accurate persequitur anagogen de introitu in requiem & sabbatum coelestem civitatis septus capitibus, & 4. Epist. ad Hebr. jubens timere, ne propter incredulitatem excludamur, & repudiatum Evangelium, & deoque bonum nuncium ac promissionem, quam praefigurat promissa illa terra; adhortans etiam ut festinam ingredi in eandem requiem, multo meliorem requie sabbati, quod celebratur in memoria peractae creationis; & requie terre promissa, quoniam ad huc die alia requies promittitur verbis David in isto Pl. post tantum temporis, quo qui crederentur, in diem terram sunt ingressi. Assimilatem habet comminatio illa n; Dico autem quod nemo civitatem illorum, qui vocati sunt, gustabit eam meam; Favet etiam nonnihil quod antea recitaviimus ex Galatino de Rabenu Haccados. Valde tremendam sententiam istam vocat Gregorius; intentio cordis aere percipiendam tanto eam minus sentiamus in examine, quanto formidolosius nunc audimus in predicatione, Regine Valthe Athaues Rex iratus est, regnoque privavit, quod ad illius iratum convivium renuisset. Anctio operis imperfecti q requiem de qua hic agitur ait esse Christum ipsum, in quo quietat & sabbatizet, ostendit ab universo opere mundi, non diligens illum, neque ea qua in se sunt. Cyrillus Alexandrinus illos qui Christi sermonem deus comedenda carne, ac bibendo sanguine durum vocantes, abierunt retro, etiam cum illo non ambulabant r, similes facit ipsi Hebr. quorum nunc mentio fit, ut quemadmodum quia ire quo vocabantur, noluerant, redire meritis iusti sunt, sic discipuli illi, quos iam aeterna sibi vite propositam viam, qua in regnum caelorum per venire possent, incredulitate sua contempserunt, retrorsum abierunt, & ambulare cum Domino sua mortificate recusaverunt. Ad diem requiem ipsemet Dux & via est, qui requiescit quem adumbravit Ioseph, introducens populum in requiem promissae terrae, ubi philosophantur ex analogia cum Ioseph, Clemens u Alexander; Chrysoz, y, Rupertus e, Origenes o, Aug. & Theodoret. e, & alii. Dicit quilibet anime iustae d; conservetere anima mea in requiem tuam? & e. hae requies mea in saculum saeculi; & f, in omnibus requiem quaesivi, sed qua non inveni, in hereditate Domini morabor; ac rediet spiritus ad eam qui dedit illum. Jacobus de Valentia errorem populi Hebr. in deserto per annos quadraginta, quia noluit intrare in terram promissam, & narorum ex eo, qui Duce Ioseph, & Caleb tunc ingressi, satis apte accommodat ad plurimos Judaeos, qui credere Christo renuerunt, & per annos quadraginta expectati ad poenitentiam, a Romano exercitu extructi, vel dispersi sunt, exultantem tum a terrena, tum a patriae coelesti, Offendit praeterea servat levis precium solum per se terram promissam non fuisse; quoniam aliae regiones ab idolatri habitatae multo meliores erant: nec privatim Deus Moien & Aaron viros iustos, ingressu ill-

Alius: & D. de clarat se longe e. ceterentorem desiderare. Monon etiam censuit cuncta interiora haec bona esse vana: ex antiquis R. Moies Abenaimon doctur prophetas, & sapientes non desideraverunt Messiam, ut dominantur super orbem, neque ut haberent potestatem in gentibus, neque ad comendandum se bibendum, neque ad delicias & voluptates; sed ut vacarent in lege & sapientia, & fac esset habere vitam saeculi futuri; atque illo tempore reputandas divitias veli terram, & non fore occupationem in Israel, nisi ad sciendum Dominum: tuncque futuros sapientes magnos, qui sciunt verba clausa, & obicura, & attingant scientiam sui Creatoris, ut dicitur apud Esaiam; h quia tunc replet a erit terra scientia Domini, sicut aqua maris operietur. Plura idem Valentia in eadem sententiam tractatu proprio contra Judaeos, demonstrans sub typo terrae Chanaan coelestem beatitudinem per se promissam fuisse, & hunc esse finem legis, & hominis spiritualis. Videtur Deuiple apud Jeremiam x argumentari ex comparatione minorum & majorum, hoc pacto: inveni gratiam in deserto populus, qui remanserat ad gladio: vadit ad requiem suam israel: hoc est, ut explanat Paraphrasas Chaldaeus, Lyranus, Ricketius, Vatablus, Clarius, & nosster Castro: populus ille qui valeret in deserto ex communi itrage, invenit gratiam apud Deum, qui Dux praebat cum columna nubis & ignis, ut requiescere illum faceret in terra, quam patribus ejus promiserat, & non invenit eandem gratiam populus fidelis duotem Dei filium Christum, qui introducat eum in terram viventium Ecclesiae, aeternae felicitatis, in requiem aternitatis: Sic loquitur Auctor, licet Apocryphus, libri quarti Eldae, loquitur ex Ecclesia ultrap nonnulla in officio dicit. Ego Edas, ait ille, praecipiam accipere a Domino in monte Oreus, ut irem ad israel: ad quos quoniam venirem, reproboverunt me, & respulerunt mandatum Domini (sic hic supra, nolite obdurare corda vestra sicut in inspiratione, &c.) ideoque vobis dicitur, qua audistis, & intelligistis Expectate Pastorem vestrum: requiem aternitatis dabit vobis, [s]incillid opinor pro defunctis, ut & ex sequentibus, requiem aeternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis quoniam in proximo regi ille, qui in fine saeculi l adveniet. Parari estote ad premia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per aternitatem temporis. Fugite umbram saeculi huius [bonorum & felicitatis temporalis] accipite juvenitatem gloriae vestrae (hoc & aliqua ex his sequuntur ultrap: terra serria tertia Pentecostes in introitu Missae.) Ego restor palam Salvatorem meum. Commendatum donum accipite, & jucundamini, gratias agentes ei, qui vos ad celestia regna vocavit, &c. Postremo vide apud Ayguanus distinctionem de triplici reque, iustorum a labore culpa; contemplativam, a labore vite activae: beatorum, a labore omnis miseriae. Sessionem promittit Deus in requie opulenta m: & morientibus in Domino, regem ad laboribus suis n. Ceterum abrupte, cumque apopositi terminatus Psalmus innuit loquentis indignationem Dei contra peccatores, maxime incredulos, atque acerbitatem mali, quod iussile comminatur,

PSALMUS NONAGESIMUS QUINTUS.

Canticum ipsi David.

- Quando domus edificabatur post captivitatem.
- 1 Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.
 - 2 Cantate Domino, & benedicite nomini ejus: annunciate de die in diem salutare ejus.
 - 3 Annunciate inter Gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.
 - 4 Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis: terribilis super omnes deos.
 - 5 Quoniam omnes dii Gentium daemonia, Domonius autem caelos fecit.
 - 6 Confessio, & pulchritudo in conspectu ejus, sanctorum, & magnificentia in sanctificatione ejus.

7 Afferte Domino patris Gentium, afferte Domino gloriam, & honorem.
8 Afferte Domino gloriam nominis ejus. Tollite hostias, & introite in atria ejus g. adorate Dominum in atrio sancto ejus. Commoveatur a facie ejus universa terra: r. dicit in Gentibus, quia Dominus regnavit. Etenim correxit orbem terrae, qui non commovebitur, iudicabit populus in aequitate.
9 Latentur caeli, & exultet terra, commoveatur mare, & pleniudo ejus: r. gaudebit campi, & omnia, quae in eis sunt.
10 Tunc exultabunt omnia ligna silvarum: r. a facie Domini, quia venit: quoniam venit iudicare terram.
11 Iudicabit orbem terrae in aequitate, & populus in veritate sua.

Titulus, & Argumentum.
Vers. 1.) Canticum ipsi David.

Quando domus edificabatur post captivitatem.

Dant aliqui Graeci dicitur apud Hesperos, & Latini sine titolo apud Hebraeos. Postponunt etiam quidam prima verba (Canticum ipsi David) nonnulli habent r. David ipse David: alii dicitur apud r. David & laus canticum ipsi canticum est: in aliis sicut dicitur, aut dicitur intro edificabatur in praeterito in postea dicitur, aut in plus quam perfectivo. Basilio, seu Theodoret minus assentio, neq; Davidem, neque qui primi Prophetiam hanc interpretati sunt, hunc titulum scripsisse, sed alium quempiam, qui mentem psalmi superficie tenus asperexit, de illis, qui de Babylone redierunt, ac Templum requificaverunt. In Bibliis etiam correctis notatur post titulum, latus ex x. Paralip. cap. 15. libi, sicut & in 2. Reg. cap. 6. narratur arce translatio, quam David fecit de domo Obededom in tabernaculum domi tunc constructum praeterca in cap. 15. v. 24. in principio libri Paralipomenon recitatur, & cetera totum istum psalmum scribitur post 104. b ab Asaph, & fratris ejus, illo ipso die translati arce. Quia vero post captivatem Babylonicam restitutum, prodit historia Eldae r. Levitas filios Asaph in cymbalis stetit, & laudarent Deum per manum David regis israel, & concinnavit in hymnis, & confessione Domino, quoniam bonus, quoniam in aeternum misericors ejus, quod est initium Pl. 104. quem cantatum diximus in translatione arce facta a David, quom hoc nostro, verisimile est tunc quoq; ambo decantatos. Idem praeterca factum in dedicatione Salomonici Templi significat secundus liber Paralip. d. Ita ut hi psalmi peculiariter simili argumentum designati. Sequitur vero etiam compositos esse a Davide, ut revera omnes ipsum composuisse probabilior opinio est, & huiusmodi nobis indicata, & in dicat psalmos per manus David appellari, quos ipse cantari praecipit, & ut Paralipomenis recitatur, sicut neq; quod attinet ad 104. & ad 107. quia, ut Ambulensis f. notat, saepe eadem res vario modo scribitur: ita ut credi possit Eldram Auctorem Paralipomenon alio modo inferuisse psalmos, quom fuit in Paleratio, & respice David eos composuisse, quomvis in sententia nihil discrepans continetur. Lege quae dixi ad pl. 17. Origenes ad Africanum scribens, hoc inter alia exemplo docet, eadem isdem peue verbis a diversi Prophetis scribi. Hinc praeterca fit, non habere vim Lyrano argumentum, quod quom eo facit quid dicitur Hieron. nempe quia in principio psalmi vocatur Canticum novum, non pertinet ad redificationem Templi, quae contigit ab adificatione prima, omissa priora tempore, quo David scripsit psalmos annis 450. eo autem tempore non erat ullus David psalmus canticum novum, & tamen ejsdem psalmi cantati sunt. Nam ipsemet psalmus, qui praecipit cantari canticum novum, est novum canticum. Non etiam valet quod idem Lyranus

A subdit, in hoc psal. praecipi, ut annuntietur inter Gentes gloria Dei g; nec enim idcirco sequitur admittit Gentes ad redificationem Templi, quom potius repulsi dicantur b: quoniam hoc solum est invitare ad celebrandum nomen Dei per universum orbem; sicut sane celebrari etiam postea fuit fama redificationis Templi apud Gentes, eoq; nonnulli ex iis religionis causa, vel visendi studio venerant. Postremo ferri non debet, quod repetit, appositum titulum ab aliquo expostore secundum imaginationem suam, litteram huius psalmi ad edificatum Templi post reditum de Babylonia; captivitate applicante.

Quod attinet ad argumentum, placet quod idem Auctor confuset R. Salomonem, & alios Judaeos, de futuro alio Templo sub Messia interpretantes. Quom verò exponit de spiritu Ecclesiae Templo, ex vivis fidelium lapidibus collocandis in aedificio coelesti Ierusalem, incipit ut mysticum sentium, latentem in litterali de materiali, sive tabernaculo, quod extruxit David, sive Templo, quod aedificavit Salomon, & alii post captivitatem restauratum. Id approbant psalm veteres, qui potissimum de posteriori Templi adificatione meminerrunt. Basilio, & Theodor. adumbratam in ea cadent salutem nostram, hinc; contineri vaticinationem duplicis adventus Christi, & salutis Gentibus exiit. Euth. atq; Niceph. igit praeterea volunt analogice de aluntze humanitatis habitaculo, in quo Dei Filius post captivitatem illam habitavit, quia diabolus olim hominem captivaverat. Chrysoz. nulla mentione facta de figura, seu typo, refert psal. totum ad Ecclesiam. Justinus praeterea non dubitat in Apologia sua secundam ad Antonium Pium, psalm. hoc integro uti quom primo, & secundo, ut confirmet vaticinia de Christo; & iterum contra Tryphonem Iudaeum, idem facit Euseb. in demonstratione Evangelicae Latini aequo consentium circa spirituale ac mysticum templum, quod Iustus X nos & ex nobis composita Ecclesia, quam Christus aedificat, liberando a diaboli captivitate, & mortis, & peccati; pro tanto autem beneficio ad laudes, & oblationes offerendas Deo cunctos hic homines, ad inanimas etiam naturas invitari, & ad celebrandum Christi omnipotentem, & excellentiam in utroq; adventu. Explicat hunc titulum isto in egregio Augull. etiam in opere de Civitate Dei, differens de destructa idolatria, & aedificata vera religio per Christum, & quam Hermes praenuncia vit dolendo, praenunciae nostrum Prophetam gaudento, de medio tollendam idololatram. Idem in sermone 20. de verbis Apostolorum, explicans eundem titulum, scribit domum DEI cantando aedificari, credendo fundari, sperando erigi, diligendo perfici, in fine saeculi dedicari, prius latuisse sub captivitate demoniorum. Inter psalmos adhortatorios, & preceptivos Athanasius hunc enumerat: cani autem debet, si per captivatem excisa fit domus Dei, ac deo adificata, vel etiam si quis Domino cantare quomodolibet cupiat: denique in eodem cum 23. 37. 98. percipit singula CHRISTI in nos, virtute passionis ipsius, collata beneficia. Frequenter Ecclesia hunc psalmum in officio Natalis Domini, Circumcisionis, Epiphaniae, Trinitatis, de beata Maria, de sanctis mulieribus, de Dedicatione, de Inventione, & exaltatione Crucis, de Festo S. M. chaelis.

- 1.) Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.
- 2.) Cantate Domino, & benedicite nomini ejus, & annunciate de die in diem salutare ejus.
- 3.) Annunciate inter Gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.
- Novo cantico, id est, eleganti, & excellenti, insolito, & mirabili, iugi, & continuo, semper instaurando, & decantando, decantari vult Dominum, atque celebrari nomen ejus, non ab Hebraeis tantum, a quibus jam religiosè colebatur, sed ab habitatoribus etiam universae terrae, qui verum Iuum Dominum, ac Deum agnoscere, colere, laudare debebant, & quos in agendo quotidianis, continuaque gratia pro eximio, ac novo beneficio, ad iuductores adhibere cupit, nimirum pro salute ex inimicis per circuitum allata. Repetit verò desiderare se

valere cogitari esse aliud huiusmodi, si non ex hoc ipsum...

Terribilis est super omnes deos. Pro est, habet Hieron. hie, quod responderet pronomeni...

Quoniam omnes dii Gentium demonia, Dominus autem caelos fecit.

Hic vel ratio cur Deus terribilis sit, super omnes deos, quia quos Genes colunt...

Quoniam omnes dii Gentium demonia. Hieron. dicit po-

terribilis est super omnes deos. Pro est, habet Hieron. hie, quod responderet pronomeni...

Quoniam omnes dii Gentium demonia, Dominus autem caelos fecit.

Hic vel ratio cur Deus terribilis sit, super omnes deos, quia quos Genes colunt...

Quoniam omnes dii Gentium demonia. Hieron. dicit po-

u. l. 16. 26.

x. in Paralip.

y. vers. 6.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

z. 9. de Cro.

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

Deo loquitur tamquam de rege, qui compressis hostibus, & arca transiit...

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius. Hieron. gloria, & decor ante cultum eius...

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius. Hieron. gloria, & decor ante cultum eius...

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius. Hieron. gloria, & decor ante cultum eius...

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius. Hieron. gloria, & decor ante cultum eius...

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius. Hieron. gloria, & decor ante cultum eius...

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

Conseio, & pulchritudo in conspectu eius.

